

Sak

TANDBERG GNR: RINGERIKE K: BUSKERUD

Prøvegravning av cropmarks høsten 1986

Dok.nr.	Dato	Dokument (type, tittel)	Merknader
1	23.10.86	Brev fra U.O. til K.A.Mohn om fort-	
2		satte undersøkelser våren 1987	
2		3 stk. polaroidbilder fra åretsunder-	
		søkelse	

Karl August Mohn
Tandberg gård
3500 HØNEFOSS

23.10.1986

HJ/EA

Vi viser til samtale mellom Dem og Harald Jacobsen den 10.10.1986 angående de arkeologiske utgravningene på Deres eiendom. Oldsaksamlingen beklager at det ikke lot seg gjøre å avslutte undersøkelsene nå i høst. Dette skyldes at det fremkom langt flere strukturer fra forhistorisk tid i utgravningsfeltet enn forventet. På grunn av økonomiske forhold er vi nødt til å utsette avslutningen av utgravningene til neste vår. Utgravningene vil bli foretatt så snart forholdene tillater det, slik at det ikke skal oppstå konflikt mellom utgravningene og Deres bruk av området til åkermark.

Med vennlig hilsen

Arne Emil Christensen
bestyrer

Tandberg, Ringerike K., Buskerud.

G. nr/br. nr.

38/1,7 og 44/25.

Innberetning fra prøvegravning høsten 1986.

BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN:

I tiden 29/9 - 10/10 - 1986 ble det i regi av Universitetets Oldsaksamling foretatt arkeologisk prøvegravning på gården Tandberg, Ringerike K. Bakgrunnen for undersøkelsen, var at det i 1985 ble observert et felt med opp pløyede kokegroper rundt to store gravhauger ute på Tandbergmoen, (se vedl. kartutsnitt). Disse gropene hadde ikke vært synlig ved tidligere registreringer i området. En antok derfor at deres tilsynekomst har sammenheng med større pløedybde de senere årene. Fortsatt pløying ville sannsynligvis ødelegge gropene og eventuelt andre kulturspor i tilknytning til dem. Oldsaksamlingen anså det derfor som viktig å få klarhet i hva gropene representerer, og om det skjulte seg flere kulturspor i tilknytning til dem, (se innberetning i Top.ark. ved Harald Jacobsen).

Deltagere under feltarbeidet var foruten undertegnede, Tone Eriksen (luke), Nina Nordstrøm (luke) og Eva Englund. Ialt ble det utført 30 dagsverk under arbeidet som ble finansiert over Oldsaksamlingens post 79.

UTGRAVNINGSSTEDETS BELIGGENHET:

Feltet med kokegroper ligger rundt to store gravhauger 135 m SV for våningshuset på Granmoen. Haugene ligger i forkant av Tandbergmoen, (se vedl. kartutsnitt).

UNDERSØKELSESMETODE:

Da det ved registrering var konstatert at hovedmengden med kokegroper sannsynligvis lå på sydsiden av gravhaugene, så valgte vi å legge flest sjakter her. Syv øst vest orienterte sjakter ble lagt slik at de dekker et område på ca 30 x 23 m, (se plantegning). Da vi ikke fikk tak i gravemaskin den første uken, ble seks av sjaktene gravd for hånd. Vi grov også en sjakt henholdsvis på øst og vestsiden av de syv hovedsjaktene, og to sjakter vest for gravhaugen. Alle disse sjaktene ble fylt igjen etter gravningen, slik at det nå bare er de syv sjaktene syd for gravhaugen som står åpne.

Et foreløpig målesystem er lagt med utgangspunkt i en nedbanket stikkstang som fremdeles står på stedet. Den har koordinatet 100X/100Y, (se plantegning).

Under gravningen av sjaktene fjernet vi all omrotet åkerjord. Hensikten var å få frem bevarte kokegroper og eventuelle andre strukturer i relieff til den urørte undergrunnen. Sjaktene ble rensset opp, og fremkomne groper og fyllskifter tegnet og fotografert i plan, (se plantegning og fotolister). Deretter ble et utvalg nærmere undersøkt, ved at vi la et snitt gjennom sentrum av dem og grov ut halvparten. På denne måten fikk vi frem profiler som egnet seg godt til prøvetakning, (se profiltegninger og liste over prøver). Alle snittede groper og fyllskifter ble også fotografert etter at hver enkelt var ferdiggravd, (se fotolister).

Mesteparten av den massen vi grov ut av gropene og fyllskiftene ble tørrsåldet. Prøver av den omrotede åkerjorda ble ikke undersøkt på denne måten, noe som kanskje bør gjøres ved undersøkelsen neste år.

KORT BESKRIVELSE AV UNDERGRUNNEN:

Hele det undersøkte området ligger som nevnt i dyrketmark. Pløyelagets tykkelse varierer fra 25 - 40 cm. Under dette følger et tykt lag med lys rødbrun sand, som enkelte steder er grusblandet. Større stein syntes å mangle fullstendig i undergrunnen på stedet.

IAKTAGELSER UNDER GRAVNINGEN:

Mengden kokegroper og fyllskifter som ble avdekket under gravningen er stor, så stor at det ved sjakting er vanskelig å få oversikt og sammenheng i materialet. Bare på sydsiden av gravhaugene avdekket vi 23 kokegroper og 73 fyllskifter. Flere av disse har muligens sammenheng med hverandre, slik at antallet kan reduseres noe, og dermed gjøre det hele mer oversiktelig.

Mengden kulturspor syntes å avta mot øst og vest, mens det ikke er særlige tegn til minkning mot nord og syd. I nord fortsetter de ganske sikkert under gravhaugene, hvor bevaringsforholdene skulle være gode, (se plantegningen).

Kokegropene:

Kokegropene fremkom som mer eller mindre sirkulære nedgravninger i den rødbrune sanden. De inneholder utelukkende kull og varierende mengder skjorbrent stein.

Fyllskiftene:

Ialt undersøkte vi 16 av de 73 fyllskiftene. de frem-

kom som mørkere mer eller mindre regelmessige fyllskifter i undergrunnen. Dybden varierer, (se profiltegninger). Fyllskiftene skiller seg klart fra kokegropene ved at de ikke inneholder skjørbrent stein, men stort sett bare feit gråbrun sand og enkelte små kullbiter. Formvariasjonen er dessuten langt større hos fyllskiftene enn kokegropene.

FUNN OG FUNN KONTEKST:

Gjenstandsfunnene som er gjort under årets gravning, er sammenfattet i en vedlagt funnliste. Det er derfor unødvendig å gå nærmere inn på dem her.

Alle funnen, bortsett fra de to løsfunnene, ble gjort i tilknytning til gropene og fyllskiftene. Brent leire ble funnet i de fleste undersøkte fyllskifter, og vi kunne under opprensning av de andre konstatere at også de inneholder dette materialet. Leira finnes spredt i varierende store klumper fra toppen og ned til bunnen av fyllskiftene. Enkelte av kokegropene inneholder også små mengder brent leire, i tillegg til kull og skjørbrent stein.

Det ble ikke funnet større konsentrasjoner av brent leire på noen deler av feltet. Det er derfor vanskelig å si noe om hva den faktisk representerer.

Den uornerte keramikken vi fant (13 små skår), er av helt klar forhistorisk type. Også den ble bare funnet i selve fyllskiftene, og ikke utenfor. Det samme gjelder de små fragmentene brent bein som vi fant i enkelte fyllskifter. I ett av fyllskiftene ble det dessuten funnet et ubestemt jernfragment.

Som vi ser er det en klar forbindelse mellom kokegropene/fyllskiftene og de få gjenstandene vi fant. Ingenting tydet under gravningen på at det ^{er} sekundære forstyrrelser i det som er bevart av kokegropene og fyllskiftene. Massene i dem var homogen og kompakt i forhold til den omliggende sterile undergrunnen. En kan derfor på grunnlag av disse iakttagelsene fastslå at flesteparten av de kulturspor vi har

avdekket under prøvegravningen i 1986, er sikre spor etter forhistorisk aktivitet på stedet. Videre gravning vil helt sikkert bekrefte og støtte opp om denne påstanden.

De to funnene som er klassifisert som løsfunn (se funnliste), fantes i krafsebrettet under opprensning av sjaktene. Det er derfor vanskelig å avgjøre om de kommer fra pløyelaget eller det underliggende sand/gruslaget. Funnkonteksten er iallefall usikker.

Som tidligere nevnt er det på grunnlag av sjaktene vi grov, vanskelig å få oversikt og sammenheng i det store antall kulturspor som ble avdekket. Vi vet f.eks lite om hvilke fyllskifter som har sammenheng med hverander. Slik oversikten er nå (se plantegningen), virker det hele mer kaotisk enn klargjørende. Det eneste fyllskiftet vi under gravningen kunne følge på tvers av flere sjakter, er nr. 29, 42, 52, 58 og 67, (se plantegningen). Dette fyllskiftet ser ut til å være en eller annen form for grøft, med en diameter varierende mellom 30-40 cm og en dybde på ca 15-20 cm. Innholdet består av kompakt grå til gråbrun leirholdig masse. Hva dette fyllskiftet representerer, og hvordan det skal forstås i forhold til de andre kultursporene på stedet, er det for tidlig å si noe sikkert om.

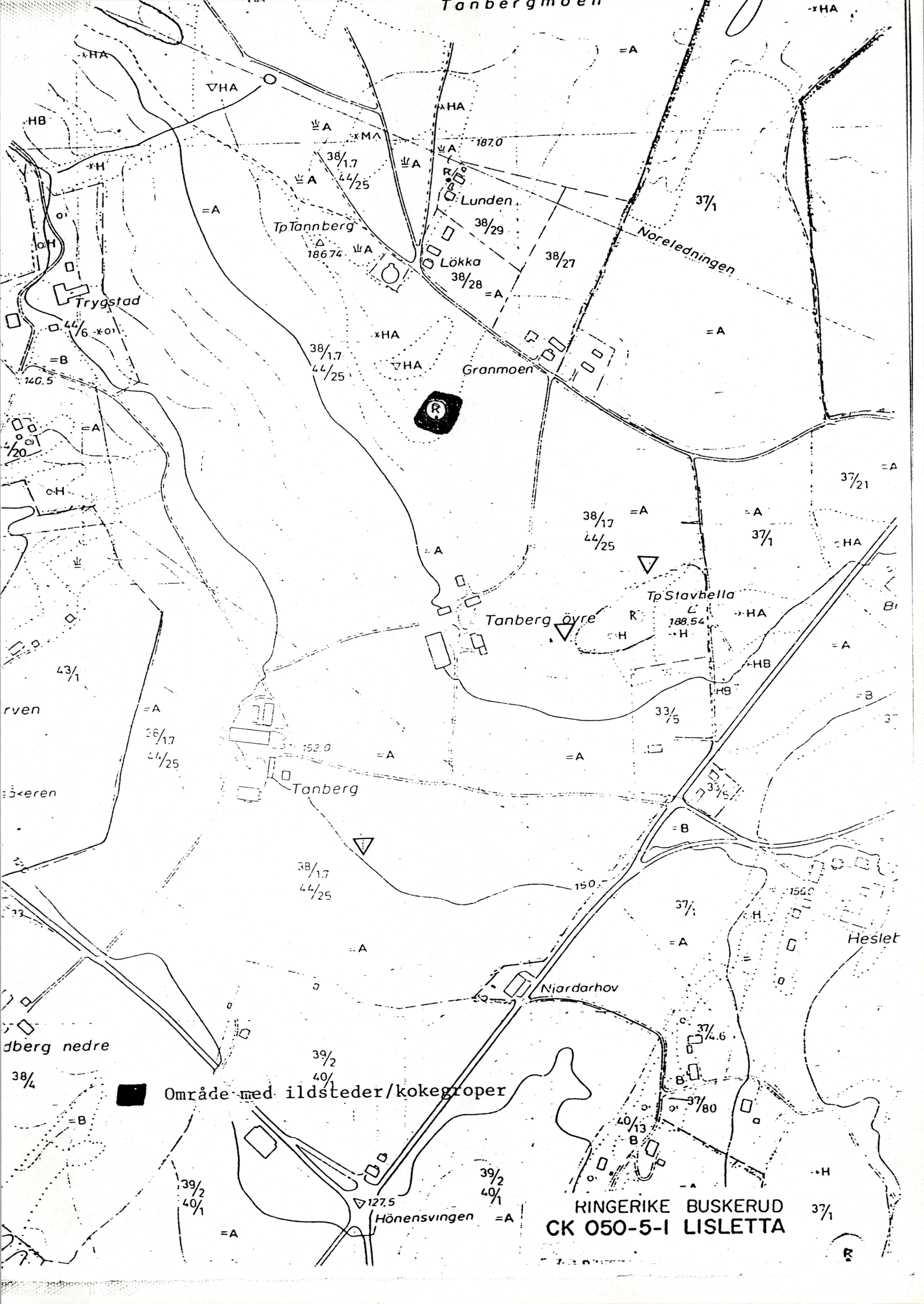
Flere av de sirkulære fyllskiftene kan muligens være stolpehull. Særlig fyllskifte nr. 22 viste seg ved gravning å peke i denne retning, (se svart/hvit film nr.2, bilde nr.29-30). Det dreier seg om en relativt dypt nedgravd sirkulær grop som delvis er steinsatt opp langs kanten. Steinenes plassering og helningsvinkel kan vanskelig forstås anderledes enn at de har fungert som skoning for en stolpe. Flere slike stolpehull kan muligens finnes på feltet neste år.

OPPSUMMERING OG AVSLUTTNING:

Under årets prøvegravning ble det åpnet et felt på ca 750 kvadratmeter. Alle de syv sjaktene på sydsiden av haugen står fremdeles åpne, bare fyllskiftene og gropene ~~de~~ dekket

til med plast og jord. Grunnen til dette er at Oldsak-samlingen planlegger fortsatt gravning sommeren 1987. Da vil hele sjaktfeltet bli avdekket, slik at det skal bli mulig å se det hele i større sammenheng, og derved nærme seg en avklaring av spørsmålet om hva disse kultursporene representerer og betyr. Slik situasjonen er nå, er det de uavklarte spørsmålene som dominerer bildet. Noen av spørsmålene som kan være aktuelle under gravningen neste år er følgende:

- 1). Er det mulig å skille ut flere faser i kultursporene på stedet og i tilfelle, hvilke spor kan brukes til å etablere slike faser?
- 2). Det vil være viktig å få ut materiale i sikre kontekster som kan brukes til troverdige dateringer, enten det dreier seg om en eller flere bruksfaser.
- 3). Representerer kultursporene på Tandbergmoen et boplassområde, eller er de resultater av aktiviteter foretatt utenfor selve boplassen?

■ Område med ildsteder/kokegroper

RINGERIKE BUSKERUD
CK 050-5-I LISLETTA

Trygstad

Tp Tanberg

Lunden

Lökka

Granmoen

Tanberg øvre

Tp Stabhella

Tanberg

Niardarhov

berg nedre

Hönensvingen

Heslet

Noreledningen

⊕

Fotoliste. Tandberg, Ringerike K. Buskerud.

Svart/hvit-dokumentasjon.

Film nr.1. L. 20508.

<u>Bilde nr.</u>	<u>Motiv.</u>	<u>Fotoretning.</u>
1-5.	Svarte.	
6.	Sjakt II i plan.	Mot V.
7.	Sjakt III i plan.	" V.
8.	Sjakt I i plan.	" Ø.
9.	Sjakt IV i plan.	" Ø.
10.	Sjakt IV i plan.	" V.
11.	Kokegrop A i plan.	" V.
12.	Kokegrop A i profil.	" V.
13-31.	Svarte.	
32-33.	Fyllskifte nr. 18-19 i plan.	" V.
34.	Fyllskifte nr. 19 i profil.	" NNØ.
35.	Fyllskifte nr. 18 i profil.	" S.
36.	Fyllskifte nr. 7 i plan.	" Ø.
37.	Sjakt 75 i plan.	" Ø.

Film nr.2. L. 20509.

1-2.	Svarte.	
3.	Sjakt VI i plan.	" V.
4.	Fyllskifte nr. 7 i profil.	" ØSØ.
5.	Fyllskifte nr. 15 i plan.	" V.
6.	Fyllskifte nr. 15 i profil.	" NNØ.
7.	Fyllskifte nr. 54 i plan.	" Ø.
8.	Fyllskifte nr. 54 i profil.	" N.
9.	Fyllskifte nr. 18-19 i plan.	" N.
10-11.	Fyllskifte nr. 20 i plan.	" Ø.
12.	Fyllskifte nr. 19 i profil.	" N.
13.	Fyllskifte nr. 18 i profil.	" Ø.
14.	Fyllskifte nr. 21-22-23, og kokegrop C + D i plan.	" V.

Fotoliste, Tandberg, Ringerike K., Buskerud.Svart/hvit-dokumentasjon.Film nr.2. L. 20509.

<u>Bilde nr.</u>	<u>Motiv.</u>	<u>Fotoretning.</u>
15.	Fyllskifte nr. 20 i profil.	Mot Ø.
16.	Kokegrop D i plan.	" Ø.
17.	Fyllskifte nr. 21 i profil.	" Ø.
18.	Kokegrop C i profil.	" S.
19.	Kokegrop D i profil.	" Ø.
20.	Fyllskifte nr. 24-25 i plan.	" V.
21.	Fyllskifte 36 i plan.	" NNØ.
22.	Fyllskifte nr. 24 i profil.	" N.
23.	Fyllskifte nr. 36 i profil.	" N.
24.	Fyllskifte nr. 41 i plan.	" Ø.
25-26.	Fyllskifte nr. 36 i profil.	" N.
27.	Fyllskifte nr. 31 i profil.	" N.
28.	Nina in action.	
29.	Fyllskifte nr. 22-23 delvis utgravd. Mulig steinsatt stolpehull i for- grunnen.	" V.
30.	Fyllskifte nr. 22-23 i profil.	" N.
31.	Sjakt nr. 8 i plan.	" S.
32.	Sjakt nr. 8 i plan.	" N.
33.	Oversikt over sjakt 9-10-11.	" NNV.
34.	Sjakt nr. 9 i plan.	" S.
35.	Sjakt nr. 11 i plan.	" N.
36.	Sjakt nr. 11 i plan.	" S.

Film nr. . L. 20510.

1-2.	Svarte.	
3.	Kokegrop i sjakt nr.9.	" Ø.
4.	Fyllskifte nr. 41 i profil.	" S.
5.	Kokegrop i sjakt nr.11, (profil).	" V.

Fotoliste, Tandberg, Ringerike K., Buskerud.Fargebilde dokumentasjon, (dias). Film nr. 1.

<u>Bilde nr.</u>	<u>Motiv.</u>	<u>Fotoretning.</u>
2-2.	Svarte.	
3-4.	Viser den østre enden av sjakt nr. I.	Mot V.
5-6.	Sjakt nr. II i plan.	" V.
7-8.	Sjakt nr. II i plan.	" Ø.
9-10.	Sjakt nr. I i plan.	" Ø.
11-12.	Sjakt nr. III i plan.	" Ø.
13-14.	Sjakt nr. III i plan.	" V.
15-16.	Sjakt nr. IV i plan.	" V.
17-18.	Sjakt nr. IV i plan.	" Ø.
19-20.	Sjakt nr. V i plan.	" Ø.
21-22.	Sjakt nr. V i plan.	" V.
23-24.	Kokegrop A i plan.	" V.
25-27.	Kokegrop A i profil.	" V.
28-29.	Fyllskifte nr. 10-11 i plan.	" Ø.
30-31.	Kokegrop B, og fyllskifte nr. 10 i plan.	" V.
32-33.	Fyllskifte nr. 10 i profil.	" V.
34-35.	Fyllskifte nr. 6-7 i plan.	" Ø.
36-37.	Sjakt nr. VI i plan.	" Ø.

Film nr. 2.

1-2.	Sjakt nr. VI i plan.	" V.
3-4.	Fyllskifte nr. 6 i profil.	" ØSØ.
5-6.	Sjakt nr. VII i plan.	" V.
7-8.	Sjakt nr. VII i plan.	" Ø.
9-10.	Fyllskifte nr. 15 i plan.	" Ø.
11-12.	Fyllskifte nr. 15 i profil.	" ØNØ.
13-14.	Fyllskifte nr. 54 i plan.	" Ø.

Fotoliste, Tandberg, Ringerike K., Buskerud.Fargebilde dokumentasjon. (dias).

<u>Bilde nr.</u>	<u>Motiv.</u>	<u>Fotoretning.</u>
15-16.	Fyllskifte nr. 54 i profil.	Mot " N.
17-18.	Fyllskifte nr. 18-19 i plan.	" V.
19-20.	Fyllskifte nr. 19 i profil.	" N.
21-22.	Fyllskifte nr. 20 i plan.	" Ø.
23-24.	Fyllskifte nr. 18 i profil.	" Ø.
25-26.	Fyllskifte nr. 21-22-23, og koke- grop C-D i plan.	" V.
27-28.	Fyllskifte nr. 20 i profil.	" Ø.
29-30.	Kokegrop D i plan.	" Ø.
31-32.	Fyllskifte nr. 21 i profil.	" Ø.
33-34.	Kokegrop C i profil.	" S.
35-36.	Kokegrop D i profil.	" Ø.

Film nr. 3.

1-3.	Svarte.	
4-5.	Fyllskifte nr. 36 i plan.	" NNØ.
6-7.	Fyllskifte nr. 24 i profil.	" N.
8-9.	Fyllskifte nr. 36 i profil.	" N.
10-12.	Fyllskifte nr. 41 i plan.	" Ø.
13-14.	Fyllskifte nr. 31 i profil.	" N.
15-16.	Fyllskifte nr. 22-23 under utgravn. Merk mulig steinsatt stolpehull.	" V.
17-18.	Fyllskifte nr 22-23 i profil. Merk mulig steinsatt stolpehull.	" N.
19-20.	Sjakt nr. VIII i plan.	" S.
21-22.	Sjakt nr. VIII i plan.	" N.
23-24.	Oversikt over sjakt nr. VIIII - X - XI.	" NNV.
25.	Sjakt nr. VIIII i plan.	" S.

Fotoliste, Tandberg, Ringerike K., Buskerud.Fargebilde dokumentasjon. (dias).

<u>Bilde nr.</u>	<u>Motiv.</u>	<u>Fotoretning.</u>
1.	Sjakt nr. VIIII i plan.	Mot S.
2-3.	Sjakt nr. XI i plan.	" N.
4-5.	Sjakt nr. XI i plan.	" S.
6-7.	Kokegrop i sjakt nr. VIIII i plan.	" Ø. " Ø.
8-9.	Fyllskifte nr. 41 i snitt.	" S.
10-11.	Svarte.	
12.	De 7 hovedsjaktene sett	" NNV.
13.	De 7 hovedsjaktene sett mot	" V.

Liste over makrofossilprøver og 14C-prøver tatt ut høsten 1986.

Alle prøvene er markert på profiltegningene av de fyllskiftene vi rakk å grave.

- Kokegrop A. 14C-prøve tatt i toppen.
Makrofossilprøve tatt i bunnen.
- Kokegrop C. 14C-prøve tatt i toppen.
Makrofossilprøve tatt i bunnen.
- Kokegrop D. 14C-prøve tatt midt i gropa.
Makrofossilprøve tatt nær toppen,
ute i periferien av gropa.
- Kokegrop/fyll-
skifte nr.31. Makrofossilprøve tatt ned mot
bunnen av gropa.
- Fyllskifte nr.1. Makrofossilprøve tatt i bunnen
av fyllskiftet.
- Fyllskifte nr.3. Kombinert makrofossil og 14C
prøve tatt i bunnen av fyllskiftet.
- Fyllskifte nr.5. 14C- prøve tatt i toppen. Makro-
fossilprøve tatt i bunnen av fyll-
skiftet.
- Fyllskifte nr.7. Kombinert 14C og makrofossilprøve
tatt i bunnen av fyllskiftet.

- Fyllskifte nr. 10. 14C-prøve tatt i toppen.
Makrofossilprøve tatt i bunnen.
- Fyllskifte nr. 15. Makrofossilprøve tatt i bunnen
av fyllskiftet.
- Fyllskifte nr. 16. 14C-prøve tatt i bunnen av fyll-
skiftet.
- Fyllskifte nr. 18. 14C-prøve tatt i liten kullplett
som skjærer over fyllskifte nr.18.
Makrofossilprøve tatt i bunnen av
fyllskifte nr.18.
- Fyllskifte nr. 36. 14C-prøve tatt i toppen, og makro-
fossilprøve tatt i bunnen av fyll-
skiftet.
- Fyllskifte nr. 41. Makrofossilprøve tatt i bunnen av
fyllskiftet.
- Fyllskifte nr. 52. Makrofossilprøve tatt i bunnen av
fyllskiftet.

Tandberg, Ringerike K., Buskerud.

Funnliste.

Fyllskifte nr. 7. 11 små biter keramikk pluss brent leire.

Fyllskifte nr. 15. 1 stk keramikk pluss brent leire.

Fyllskifte nr. 19. Brent leire.

Fyllskifte nr. 20. Brent leire.

Fyllskifte nr. 22. Bjørkenever pluss brent leire.

Fyllskifte nr. 23. 1 stk udefinert jernfragment, brente bein og brent leire.

Fyllskifte nr. 31. 1 stk mulig keramikk pluss brent leire.

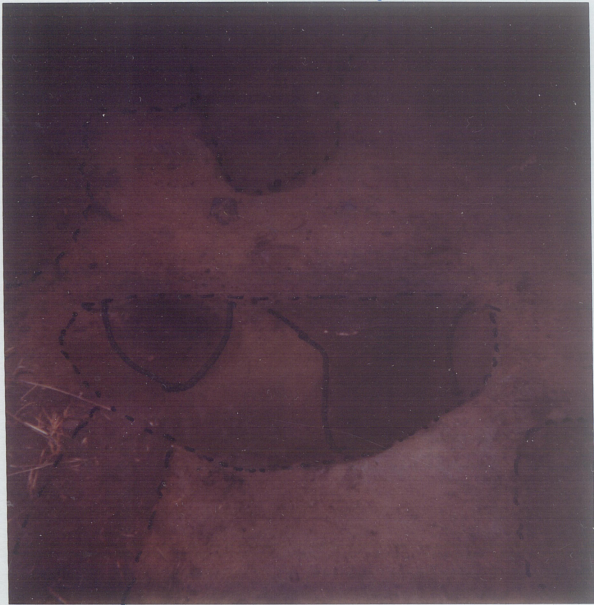
Fyllskifte nr. 36. Brent leire.

Fyllskifte nr. 41. Brente bein pluss brent leire.

Kokegrop D. Brent leire.

Løsfunn. 1 brynefragment og en ildslagningsflint.

→ N

TANDBERG RINGERIKE K.
BUSKERUD! 10.10.86
PREVEGRAVING 4/0. OLSTAD

→ N

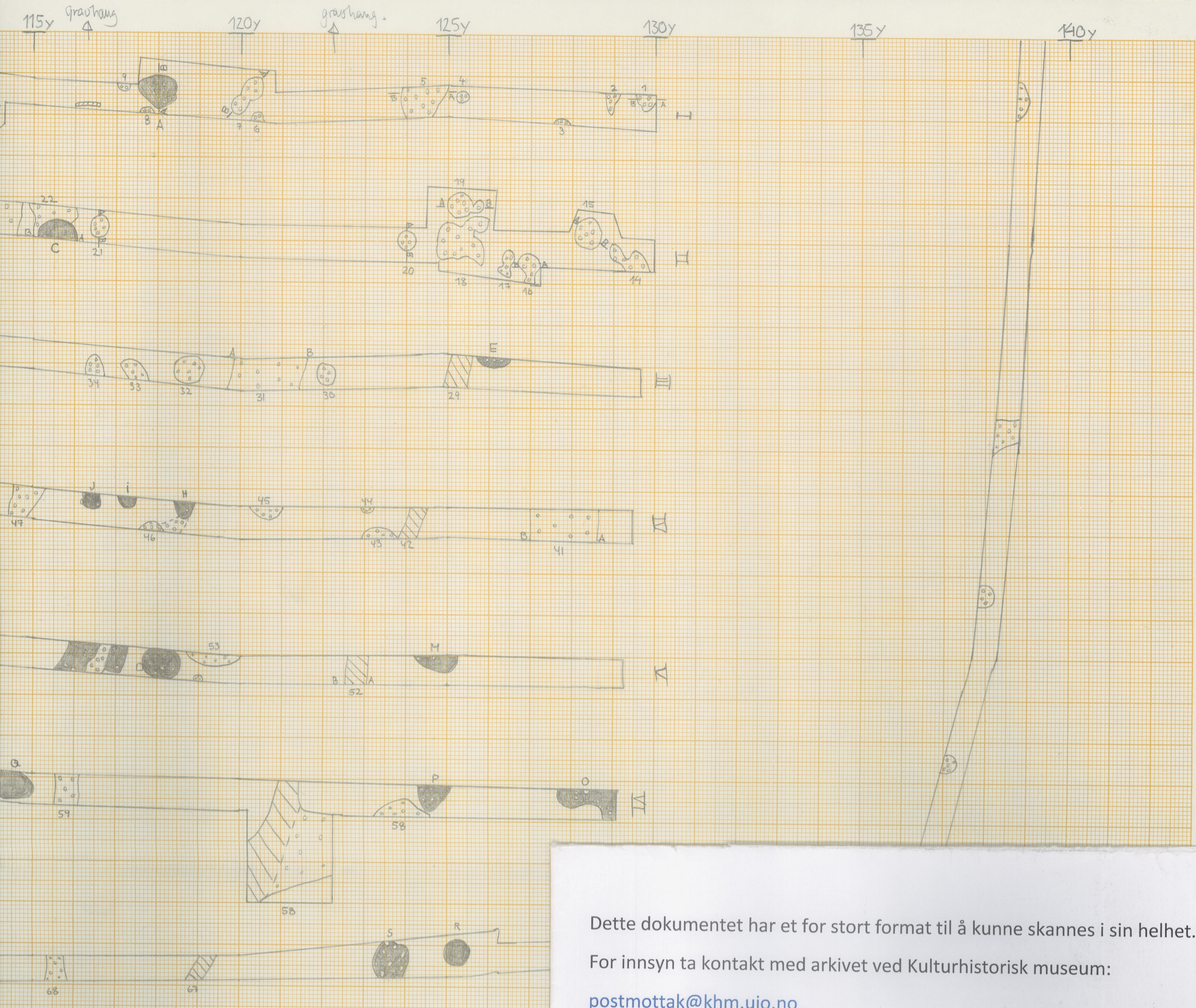

TANBERG RINGERIKE K.
BUSKERUD 10.10.86
PREVEGRAVING 4/0. OLSTAD

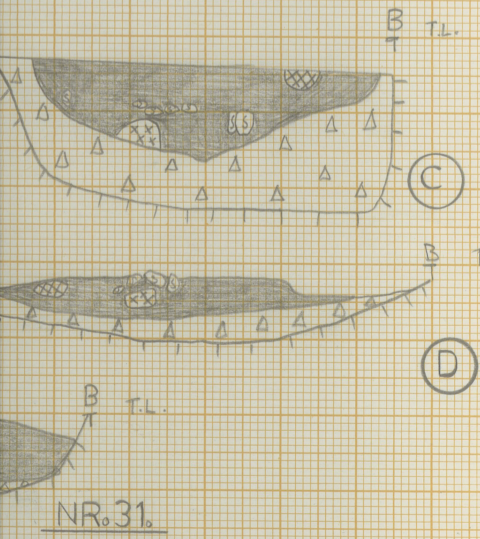
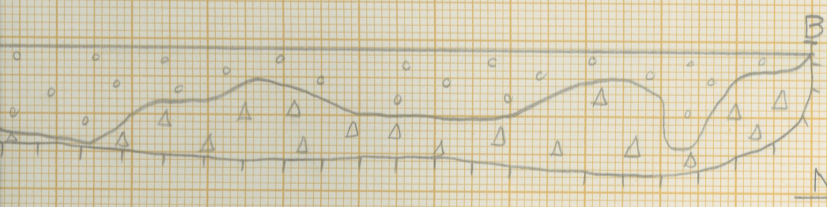
→ N

TANDBERG RINGERIKE K.
BUSKERUD 10.10.86
PREVEGRAVING 4/0. OLSTAD

Dette dokumentet har et for stort format til å kunne skannes i sin helhet.
 For innsyn ta kontakt med arkivet ved Kulturhistorisk museum:
postmottak@khm.uio.no

- Fyllskifter, som regel innholdene litt kull og breist leire. Området i tillegg.
- Kokegroper inneholdende kull og skjorrbrent stein.
- Fyllskifte inneholdende mørk litt kull og leireblandet masse.
- Nyere tids dreusgrøft.
- Rod til gulbrun steril sand/grus.
- Angir hvor jordprøve er tatt ut i profilene.
- Angir hvor kullprøve er tatt ut i profilene.

TANDBERGMOEN, RINGEBLØK K. BUSKERUD.
 SKAFTPLAN. M. 1:100. 2m.
 PROFILTEGNINGER AV SVITTEDE
 Fyllskifter. M. 1:20.
 5m.
 TEGN. O. ØKSTAD. 1986.

NORD